Journal of Economy Culture and Society

ISSN: 2602-2656 / E-ISSN: 2645-8772

Araştırma Makalesi / Research Article

Kent Hakkı ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Mekânın Siyaseti: Erzincan KYK Yurtları Örneği

Politics of Space in The Context of The Right to the City and Gender: The Case of KYK Residences in Erzincan

Suat TUYSUZ[1], Melek ERYENTÜ GÜREL[2], Recep GÜLMEZ[3]

[1]Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Erzincan, Türkiye

[2]Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Erzincan, Türkiye

[3]Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Erzincan, Türkiye

ORCID: S.T. 0000-0002-6598-0746
M.E.G. 0000-0002-0298-4096
R.G. 0000-0002-5073-5051

Corresponding author:
Suat TUYSUZ,
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Erzincan, Türkiye
E-mail: suattuysuz@gmail.com; stuysuz@erzincan.edu.tr

Submitted: 08.11.2019
Accepted: 13.01.2020
Published Online: 20.02.2020

Citation: Tuysuz, S., Eryentu Gurel, M., Gulmez, R. (2020). Politics of space in the context of the right to the city and gender: the case of KYK residences in Erzincan. *Journal of Economy Culture and Society*, 61, 85-105. https://doi.org/10.26650/JECS2019-0086

ÖZ

Türkiye'de 2013 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından "karma yurtların sonlandırılması" politikası uygulamaya konulmuştur. Söz konusu politika hareketli ve merkeze yakın yerlere kadın öğrencilerin; ıssız, sapa değerlendirilebilecek bölgelerdeki yurtlara ise erkek öğrencilerin yerleştirilmesini öneren ve mekânı cinsiyetlendiren fiili bir durum yaratmıştır. Mekan siyasetine işaret eden ve kentsel mekana dolaylı müdahale olarak ifade edilebilecek bu kararın yarattığı fiili durum kent hakkı, toplumsal cinsiyet, muhafazakarlık ve patriarkal politikalarla ilişkilendirilerek ele alınacaktır. Araştırmanın bulguları kentteki KYK yurtlarında kalan 459 kişilik bir örnekleme dayalıdır. Veriler SPSS programında kullanılan T testi ve ANOVA testleriyle analiz edilmiştir. Bulgular mekânın cinsiyetlendirilmesi olarak da ifade edilebilecek karma yurtların sonlandırılmasına ilişkin politikanın, toplumsal cinsiyet açısından eşitsizlik yarattığını göstermektedir. Araştırma, söz konusu politikanın muhafazakar ve patriarkal politikalarla uyumlu olacak şekilde kadın öğrencilerin kamusal-kentsel alandaki görünürlüğünü sınırlandıran ve kent hakkından faydalanmalarını kısıtlayan; erkek öğrencileri ise daha çok maddi açıdan dezavantajlı bir pozisyona iten bir durum yarattığını göstermektedir. Uygulanan politikanın kent hakkından yeterince yararlanamayan kitlesel bir boyut barındırdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent hakkı, toplumsal cinsiyet, mekan siyaseti, KYK, Erzincan

ABSTRACT

In Turkey "termination of a mixed university student residence" policy was put into practice by the Ministry of Youth and Sports in 2013. This policy has created an actual situation that proposes the placement of male students in the residences that are close to the center, and the female students in the student residences in locations that can be considered deserted and remote for women in Erzincan. The sample

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

of this study is composed of 459 people, including both male and female students, who live in all Higher Education Student Loan and Housing Board (HESLHB) residences in the city. The surveys conducted on the sample form the data of the research. The data were analyzed with independent sample t-test and ANOVA test. The findings show that the policy on the termination of mixed residences, which may be referred to as the gendering of space, creates gender inequity. The results of the study show that the visibility of female students in public-urban areas has been limited in line with conservative and patriarchal policies which delimits their right to the city. However, it shows that this results in the fact that male students are pushed into a more financially disadvantaged position.
Keywords: Right to city, gender, politics of space, student residence, Erzincan

EXTENDED ABSTRACT

Although the number of researches on how the city and gender structure each other from the feminist perspective is limited, it has been witnessed in recent years that this topic has been increasingly addressed by urban planners, political scientists, sociologists and geographers. Within the context of the relationship between gender and space, it should be emphasized that the conceptualization of gender changes over time and space, and is closely linked to the city.

Gender categories based on the separation of public-private space in the 17th century were determinant in the questioning of urban and gender relations in space. The view that the city is considered to be the center of economic and political development in the 1950s focuses on the public and private space while identifying the public sphere with man and the city, and the private sphere with women with her place and roles in the household. Within this framework, man is defined as the person providing the resources and identified with the outside / public sphere; and the woman has been assigned a role identified with the private sphere, as the person who deals with the household.

In the 20th century cities, in the spatial pattern shaped according to gender, "women's space" is limited to home and neighborhood units and women defined based on "motherhood and wife" were isolated from men's public workspace and placed in a so-called private sphere. Although special areas such as rooms, houses, courtyards and inner gardens have been reserved for women, the public sphere has been limited for the use of women in modern times. While less rights and the control of resources is given to women in these places, the less material and moral valorization of their work causes women to lose power in the social, economic and political areas. The roles, reactions and qualities assigned to women have prepared the ground for the subordination, invisibility and intimidation of women in society. On the other hand, men find their place in cities from all aspects. Streets, barracks, mosques, stadiums, sports clubs, coffeehouses and taverns have emerged primarily and predominantly as male-dominated spaces.

Based on the problematic plotted above, in line with conservative and patriarchal policies, in 2013, upon the instruction of the Ministry of Youth and Sports, a policy was adopted to ensure that the male and female student residences of *Yurtkur* (Directorate of Residences) are not located in the same campus. It is therefore catchy that women are instrumentalized for politics. Thus, there were approximately seventeen mixed student residences in İstanbul, Erzurum, Trabzon, Ankara, Mersin, Balıkesir, Konya and Eskişehir, and it was determined that the female students moved to the residences in the campus while the male ones to older ones in the city.

In fact, with this decision, the residences, which are located in the campuses outside the live city centers, have been allocated to the female students. It was pointed out by the politicians that the residences in the "active and close" regions were allocated to male students, and positive discrimination was previewed for *girls* in every sense, as they are close to their schools in the campus outside the city.

However, considering the fact that university campuses are located in some cities quite outside the city and in an location isolated from the city, the spatial gendering of student residences has created the perception that students residing in the residence can create an environment that will be deprived of the right to the city.

The observations and experiences at the university where the research was conducted also strengthened the perception, and provided the basis for the reason for conducting this research. Another reason for the research is to make an empirical contribution to a discussion, which is mostly observed in theory, such as the right to the city.

In this context, the aim of this study is to examine the relationship between the urban life of the students living in the student residences and urban space, to determine the practices that prevent this relationship in the urban-public sphere, and to evaluate these findings from the gender perspective. Thus, this masculine regulation on the student residences has analytically been discussed in terms of gender, right to the city and conservative ideology

As a result, it has been empirically revealed what kind of results the policy towards gendering the residences according to their location actually creates. In this respect, this research differs from very limited number of other studies in the literature in terms of concretizing a more abstract and theoretically discussed subject based on quantitative data on the right to the city and gender.

1. Giriş

1970'lerde sosyal bilimlerde yaşanan gelişmeler aralarında feminizmin de olduğu çok paradigmalı bir dönemi akademinin gündemine sokmuştur (Peet, 1998). Söz konusu döneme kadar kent çalışmalarıyla toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki uzun yıllar göz ardı edilmiştir. 1980'lerden sonra Batı akademyasında görülen bu konudaki farkındalığın Türkiye'deki akademik çevrelere yansıması ise ilerleyen yıllarda zayıf bir damar olarak kendini göstermiştir. Bu çerçevede kentin ve toplumsal cinsiyet rollerinin birbirlerini nasıl yapılandırdıklarına dair feminist perspektifle yapılan çalışmaların sayısı sınırlı olmakla birlikte son dönemlerde bu konunun şehir plancılar, siyaset bilimciler, sosyologlar ve coğrafyacılar tarafından giderek artan bir şekilde ele alındığına şahit olunmaktadır (Alkan, 1999; Deniz, 2018; Mirioğlu, 2018; Özgüç, 1998; Şolt, 2018; Tuncer, 2015; Yüceşahin ve Yazgan, 2017). Toplumsal cinsiyet ve mekân ilişkisi bağlamında vurgulanması gereken, toplumsal cinsiyet kavramsallaştırmasının zaman ve mekân içinde değişmesi ve kentle yakından bağlantılı olmasıdır (Alkan, 2009, s. 197). Kent ve cinsiyet ilişkilerinin mekân üzerinden sorgulanmasında 17. Yüzyılın kamusal-özel alan ayrışmasına dayanan cinsiyetçi kategoriler belirleyici olmuştur. 1950'li yıllarda kenti ekonomik ve siyasal gelişmenin odağına alan bakış, kamusal-özel alan ayrımında kamusalı kentle ve erkekle öne çıkarırken, kadını hanedeki yeri ve rolleri bağlamında ele almıştır (Tümtaş, Dericioğulları ve Ergun, 2016, s. 427). Bu çerçevede erkek, kaynakları sağlayan kişi olarak dışarısıyla/kamusal alanla; kadın ise evle ilgilenen kişi olarak özel alanla özdeşleştirilen bir role büründürülmüştür (Kaypak, 2014, s. 346). Bir başka ifadeyle kadının yeri *evcillik* etrafında şekillenen adeta bir ideoloji haline dönüşmüştür (Yüceşahin ve Yazgan, 2017). Erkek egemen bir yapının tüm dünyada dominant hale gelmesi kendi ayakları üstünde durabilen Batılı kadınları bile bu dominant yapı altında baskılamış ve kamusal alandaki görünürlüklerini sınırlandırmıştır (Fenster, 1999). Bu sebeple *yapılı çevre* olarak da ifade edilebilecek olan kentler, cinsiyetçi roller ve toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler nedeniyle kadınların ve erkeklerin farklı deneyimlediği yerler haline gelmiştir. Doğuştan değil sonradan üretilmiş/öğrenilmiş olan bu gerçeklik *toplumsal cinsiyet tiranlığı* şeklinde de tanımlanabilmektedir (Doan, 2010).

20. Yüzyıl kentlerinde; toplumsal cinsiyetlere göre şekillenen mekânsal örüntüde "kadınların mekânı" ev ve komşuluk birimi ile sınırlanmış; "annelik ve karılık" temelinde tanımlanan kadınlar, erkeklerin kamusal çalışma alanlarından yalıtılmış ve özel denen alana yerleştirilmiştir (Tümtaş ve ark., 2016, s. 427). Kadınlar için çoğu zaman oda, ev, avlu, iç bahçe gibi özel alanlar ayrılmış, kamusal alan ise modern zamanda bu sınırlar genişlese de sınırlı bir biçimde kadınların kullanımına sunulmuştur. Bu mekânlar içerisinde kadınlara daha az hak ve kaynak denetimi verilirken, yaptıkları işlere maddi manevi daha az değer biçilmesi kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi alanlarda güç kaybı yaşamasına neden olmuştur. Kadına biçilen roller, tepkiler ve nitelikler kadının toplum içinde ikincilleştirilmesine, görünmez kılınmasına ve sindirilmesine zemin hazırlamıştır (Bhasin, 2003, s. 17; Bora, 2009, s. 66; Çakır, 2010, s. 134). Buna karşılık erkeklerin yeri ise bütün yapılarıyla kentler olmuştur. Sokaklar, kışlalar, camiler, stadyumlar, spor kulüpleri, kahvehaneler, meyhaneler gibi mekânlar öncelikli ve baskın bir şekilde erkek egemen mekânlar olarak belirmişlerdir (Bhasin, 2003, s. 14).

Yukarıda anlatılanlardan hareketle muhafazakâr ve patriarkal[1] politikalarla örtüşecek şekilde 2013 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın talimatı ile Yurtkur'a bağlı erkek ve kadın yurtlarının

1 Patriachy (ataerkillik): Tam anlamıyla "babanın hakimiyeti". Bu terim, başlangıçta erkek aile reislerinin otoritesi üzerine kurulu toplumsal sistemleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bugün ise, genel olarak erkek tahakkümünü yansıtan daha genel bir anlam ile yüklüdür (Marshall, 2003, s. 47).

ayrı ayrı yerlerde konumlandırılmasına ilişkin bir politika uygulamaya konulmuştur. Mekan siyasetine işaret eden bu durum kadınların siyasa için araçsallaştırıldığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Böylece ilk olarak İstanbul, Erzurum, Trabzon, Ankara, Mersin, Balıkesir, Konya ve Eskişehir'de yaklaşık on yedi karma yurt erkek yurdu olmuş ve bu yurtlarda kalan kız [2] [kadın] öğrencilerin yeni yurtlara taşınacağı eski yurtların ise tamamen erkek öğrencilere tahsis edileceği ifade edilmiştir. Nitekim alınan bu kararla ıssız, sapa ve kadınlar için *korku mekânları* olarak tanımlanabilecek yerlerde bulunan yurtların erkeklere; merkeze yakın, hareketli bölgelerdeki[3] yurtların ise kızlara tahsis edildiğine dikkat çekilmiş[4] ve her anlamda kız [kadın] öğrencilere pozitif ayrımcılık yapıldığı belirtilmiştir[5]. Erzincan'da ise kent merkezinden yaklaşık on dört kilometre uzakta yer alan ve *daha önce erkek yurdu olarak kullanılan üniversite kampüsündeki yurtlar kadın yurduna dönüştürülmüştür.* Erzincan özelinde ıssız, sapa ve kent merkezinden uzakta yer alan yurtların kadın öğrencilere tahsis edilmiş olması yukarıda anlatılan politikaya tezat oluşturacak fiili bir durum yaratmıştır. Araştırmanın yapıldığı üniversitedeki gözlemler ve yaşanan deneyimler de söz konusu algıyı güçlendirmiş ve bu araştırmanın yapılma gerekçesine dayanak oluşturmuştur. Araştırmanın yapılma gerekçelerinden bir diğeri ise kent hakkı gibi çoğunlukla teorik düzeyde ele alınan bir tartışmaya ampirik katkı sunmaktır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı da yurtta kalan öğrencilerin kent hayatıyla ve kentsel mekânla ilişkilerinin irdelenmesi; bu ilişkiyi kesintiye uğratan, öğrencilerin kentsel-kamusal alanda varlığını ve kent kullanımını engelleyen uygulamaların tespitini ve bu tespitlerin toplumsal cinsiyet merceğinden değerlendirilmesini sağlamaktır. Böylece yurtlara ilişkin yapılan bu eril düzenleme; toplumsal cinsiyet, kent hakkı ve muhafazakârlık kavramlarıyla ilişkilendirilerek eleştirel bir perspektifle ele alınacaktır. Bunun sonucunda yurtların bulundukları lokasyona göre cinsiyetlendirilmesine yönelik politikanın, fiili olarak ne gibi sonuçlar yarattığı da ampirik olarak ortaya konulmuş olacaktır. Bu yönüyle bu araştırma oldukça sınırlı sayıdaki kantitatif çalışma (Fenster, 2005) haricinde kent hakkı ve toplumsal cinsiyet gibi daha çok soyut ve teorik olarak tartışılan bir konunun (Akkoyunlu-Ertan, 2014; Aktaş, 2017; Alkan, 1999, 2009; Beebeejaun, 2017; Buckingham, 2010; Butler, 2009; Çakır, 2010; Deniz, 2018; Fenster, 1999; Kaypak, 2014; Kılınç, 2016; McDowell, 1993; Mirioğlu, 2018; Okin, 1998; Şolt, 2018; Tuncer, 2015; Tümtaş ve ark., 2016; Yüceşahin ve Yazgan, 2017) kantitatif veriye dayalı olarak somutlaştırılması açısından literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Araştırmanın ampirik yönü zayıf olan literatüre orijinal bir katkı sağlayacağı hedeflendiği gibi kentsel düzenleme ya da planlama çalışmalarında çoğunlukla göz ardı edilen toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bir farkındalık yaratması da hedeflenmektedir. Ayrıca *yurtlarla ilgili uygulamaya konulan bir politikanın* kent hakkı ve toplumsal cinsiyet bağlamına oturtularak ele alınacak olması da çalışmanın literatüre bir başka orijinal katkısını göstermektedir.

2. Teorik Çerçeve

2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Kent

Ann Oakley'e göre cinsiyet, biyolojik olarak erkek ve kadın ayrımını ifade eden bir kavram iken 1972 yılında kullanmış olduğu "toplumsal cinsiyet" (gender) kavramı ise erkeklik ile kadın-

2 Haberin içeriğinde 'kız' ifadesi geçtiğinden söz konusu kelime haberde yer aldığı şekliyle kullanılmıştır.
3 Belirtmek gerekir ki Erzincan'da bu söylem tersine işlemiş ve kente oldukça uzak bir lokasyonda yer alan üniversite kampüsündeki erkek yurtları 2017 yılında kız yurtlarına dönüştürülmüştür.
4 (Alp, 2013, 8 Ağustos)
5 (Kara, 2017, 30 Aralık)

lık arasındaki toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeyi ifade etmektedir (Oakley, 2005). Bu bakımdan cinsiyet kavramı temelde kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıkları ifade eden ve demografik olarak kişiyi tanımlamada kullanılan, doğuştan gelen bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet ise cinsiyetlerin eril ve dişil olarak kategorileştirip, öğrenmeye dayanan, insan yapımı, toplumun ve kültürün kadın ve erkeğe biçtiği rol, görev, hak, sorumluluk ve davranışları açıklamada kullanılan bir kavramdır (Bhasin, 2003; Dökmen, 2010). Bu sebeple cinsiyetin fiziksel olmanın ötesinde toplumsal kabuller, algılar, davranışlar, yönlendirmelerle ilgili bir konu olduğu kabul edilmiş olup, bu kabul çerçevesinde "toplumsal cinsiyet" kavramı geliştirilmiştir. Connell da toplumsal cinsiyeti, insanların eril ve dişil olarak, üremeye dayalı bölümlenmesi kapsamında veya bu bölümlenmeyle bağlantılı olarak örgütlenmiş bir pratik olarak kabul etmektedir. Ona göre toplumsal cinsiyet bir nesne olmaktan çok bir süreçtir (Connel, 1998, ss. 190-191). Yine Connell ile benzer olarak Buttler da toplumsal cinsiyeti eril ve dişil kavramların üretildiği bir mekanizma olarak tanımlamakta ve bu mekanizmanın toplumsal cinsiyeti hormonal, kromozomal, ruhsal, performatif ara formlarla birlikte ürettiğini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyetin düzenlemeye tabii tutulması ise, düzen tarafından özneleştirilmek anlamına geldiğinden bir sorun olarak görülmektedir (Butler, 2009, ss. 73-75). Çünkü toplumsal cinsiyet, cinsiyet farklılığının *toplumsal kurumsallaşmasını* temsil etmektedir. Dolayısıyla kavram sadece cinsiyet eşitsizliği olarak anlaşılmamalıdır. Aynı zamanda hatta daha çok toplumsal olarak inşa edilmiş cinsiyet farklılaşmasını ifade etmektedir (Okin, 1998, s. 121). Yani toplumsal cinsiyet, erkeklerin ve kadınların öznel kimliklerinin sadece toplumsal kökenlerini belirgin kılmanın yoludur. Bu tanımlamada "toplumsal cinsiyet", cinsiyeti olan bir bedene zorla giydirilmiş toplumsal bir kategoridir (Scott, 2007, s. 11).

Toplumsal cinsiyet ilişkileri aynı zamanda kentsel yaşamın en önemli sorunlarından birisini oluşturmaktadır. Çünkü kentteki mekânın örgütlenmesi, kurumlar, iktidar ve otorite ilişkileri, aile yaşamı, kamusal-özel alan ayrımı, istihdam ve emek ilişkileri, güvenlik, ulaşım ve barınma gibi konuların tümü cinsiyetçi ideoloji ve toplumsal cinsiyet ilişkileri ile iç içedir. Keleş (2004)'in de vurguladığı üzere şimdiye kadar kent ve toplum bilim çalışmalarında toplumsal cinsiyet ve kent arasındaki karşılıklı yapılandırıcı ilişki görmezlikten gelinmiş, kentin ve toplumsal cinsiyet rollerinin birbirlerini nasıl yapılandırdıklarına ve yeniden ürettiklerine dair çalışmaların sayısı da sınırlı kalmıştır. Neticede, toplumda var olan cinsiyet ilişkileri pek çok açıdan eşitsizlik temellidir (s. 35). Var olan bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentteki yansımasını ise kamusal-özel alan ayrımı oluşturmaktadır. Modern toplumsal hayatın organizasyonunun temelini oluşturan özel-kamusal ayrımı, kadın ve mekân etkileşiminin en belirgin biçimde somutlaştığı alanlardan birisidir (Tuncer, 2015, s. 31). Özel ve kamusal mekânların ayrıştırılması, kadınların yaşamının ev içiyle sınırlanması erkeklerin yaşamının ise dışarıyla belirlenmesi, böylece kadınların kamusal alanlara girişlerinin denetim altına alınması dış alana çıkmakla ilişkili olarak giyilen giysilerden ulaşım araçlarına uzanan kısıtlamalar konulması, bu alanın geçmişten bugüne karşı karşıya olduğu sorunlar arasında sayılmaktadır (Çakır, 2010, ss. 135-143). Bu sorunlar sebebiyle hem sosyal devletin merkezî aygıtlarından hem de yerel yönetimlerden var olan eşitsizlikleri asgariye indirmeleri beklenmektedir. Yerel politikalar ve hizmetler, kentte yaşayanların ortak ihtiyaçlarını ve taleplerini toplumsal cinsiyet açısından mümkün olduğunca eşit biçimde karşılamaya ve tüm kesimler için kentsel sorunları en aza indirmeye yönelik olmalıdır. Cinsiyete dayalı eşitsizlikler, toplumların temel eşitsizliklerindendir. Hizmetlerin cinsiyet eşitsizliğini giderecek biçimde sunulması, öncelikle mevzuatın cinsiyet eşitliği esasına göre şekillenmiş olmasına bağlıdır. Ancak çoğunlukla yasal düzeyde cinsiyet eşitliğinin sağlanması toplumsal pratikte cinsiyet eşit-

liğini doğrudan beraberinde getirmemektedir (Keleş, 2004, s. 107). Yani kentler ve kentsel mekânlar cinsiyetsiz değildirler çünkü gerek kanunlar, gerek planlayıcı ve yöneticiler, gerekse de kentte yaşayanlar tarafından cinsiyetlendirilirler. Dolayısıyla kent kendi sosyo-kültürel dokusuyla kadın ve erkeğe farklı yaşam alanlarında farklı özgürlükler, fırsatlar, güvenlik ve güvence hizmetleri sunarken kentsel mekân, bir anlamda cinsiyetlendirilmiş bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaş, 2017).

Bütün bu cinsiyet eşitsizliklerine ve cinsiyetlendirilmiş mekânlara rağmen; Türkiye'de "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi" kapsamında belirlenen on tematik alandan biri olan kentsel haklar ve hizmetler alanında hazırlanan bir haritalama raporu bulunmaktadır. Bu raporun amacı, kentsel haklar ve hizmetler alanının toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme ve değerlendirmesine yönelik bir çerçeve sunmaktır. Raporda, insan haklarının kent hakkı bağlamında hayata geçmesini sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin kent hakkı bağlamındaki konumunu izlemek ve değerlendirmek için göstergeler belirlenmesi planlanmıştır. Buna göre kent hakkının, her şeyden önce, herkesin eşit biçimde insani koşullarda yaşayabileceği bir kent düzeni için gerekliliklerin belirlenip gerçekleştirilmesi ile sağlanabileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, kent hakkı tartışmaları başlangıçta toplumsal cinsiyet eşitliğine açıkça değinmemiştir. Ancak, izleyen çalışmalarda, egemen kültürün şekillendirdiği toplumsal dokunun kent yaşamının olanaklarından yararlanmada bireyler açısından eşitsizlikler yarattığı ortaya konmuştur. Bu tür eşitsizlikler, cinsiyet körü kamu politikaları ile daha da pekiştirilebilmektedir. Öte yandan, insan hakları temelinde tasarlanan politikalar ile eşitsizliklerin azaltılması, giderilmesi de mümkündür. Bu sebeple hazırlanan raporda, toplumsal cinsiyet boyutuyla "kentteki hak alanları" belirlenmiştir Buna göre kent hakkına "barınma", "güvenlik", "hareketlilik", "kentsel kamu hizmetlerine erişim" ve "kentsel demokrasi" gibi kavramlar dâhil olmaktadır. Bu bağlamda kent hakkı alanlarının kapsamını aşağıdaki gibi detaylandırılmaktadır (Akduran, Yakar-Önal ve Günlük-Şenesen, 2018, ss. 15-16).

Barınma: *Tüm vatandaşların makul, güvenli, sağlıklı koşullarda barınma olanaklarına sahip olması,*

Güvenlik: *Kentteki park, bahçe, site, mahalle, sokak, şehir merkezi gibi kamusal ve yarı kamusal alanların tüm vatandaşlar için günün her saati güvenli kılınması,*

Hareketlilik: *Kentte yaşayanların günün her saatinde şehir içi ve şehirlerarası hareketlilik serbestliğine sahip olması, bunun için herkesin erişimine açık, karşılanabilir-düşük maliyetli, "engelsiz" toplu ulaşım olanaklarının varlığı ve bisiklet yolu, yaya yolları, kaldırımlar gibi kentsel altyapının da farklı bireylerin hareketlilik ihtiyaçlarını gözetir şekilde düzenlenmesi,*

Kentsel kamu hizmetlerine erişim: *Kentlerdeki fiziksel ve sosyal altyapıya eşitlikçi erişim, başka bir deyişle yerel kamusal hizmetlerin herkesin ihtiyaçlarına cevap verecek ve kolay erişimi sağlayacak şekilde sunulması,*

Kentsel demokrasi: *Kentlerin planlanması ve yönetiminde kentte yaşayanların görüşlerinin alınması, onların talep, öncelik ve ihtiyaçlarını iletebilecekleri katılımcı mekanizmaların varlığı, şeklinde özetlemek mümkündür.*" şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Akduran ve ark., 2018, ss. 15-16).

Uluslararası insan hakları ve kent hakkı belgelerinde düzenlenen toplumsal cinsiyet eşitliği; insan onuruna saygı ve sürdürülebilirlik normları temelinde, kentsel hak alanları olarak ifade ettiğimiz, barınma, güvenlik, hareketlilik; kentsel kamu hizmetlerine erişim ve kentsel demokrasi haklarının hayata geçmesi, yine uluslararası temel belgelerde geliştirilmiş standartlar aracılığıyla ve iyi uygulama örneklerinin rehberliğiyle mümkündür. Ancak Erzincan'da KYK yurtları-

nın uygulamaya konulan yerleştirme politikası ile öğrencilerin kent hakkından yeterince yararlanamayacak bir pozisyon yaratmış olabileceği *apriori* olarak ifade edilebilir.

2.2. Kent Hakkı

İnsanlığın temel hakları elde etmesi 1200'lü yılların başında yayınlanan Magna Carta Bildirgesi'yle gerçekleşmiştir. Bu haklar İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin Fransız İhtilali'nde kabul edilmesiyle devlet anayasalarında yer almaya başlamış ve ulusal bir nitelik kazanmıştır. 1949 yılında yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'yle ise söz konusu haklar ulusal sınırları aşarak uluslararası bir nitelik kazanmıştır (Harvey, 2016, s. 52). Sonraki yıllarda ise insan hakları idealinin toplumsal tabanda kolektif bir çıkışa sahne olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede; işçi, kadın, gey ve azınlık haklarının 1960'ların çalkantılı dönemlerinde kolektif bir nitelik kazandığı bilinmektedir (Harvey, 2016, s. 68). İnsan haklarından hareketle kentte yaşayan bireylerin haklarına odaklanan Lefebvre (2015) 1967 yılında *kent hakkı* olarak yaptığı kavramsallaştırmasında bireylerin kentten faydalanma ve onun da ötesinde kenti gönüllerine göre değiştirebilme ve yönetebilme hakkına vurgu yapmış, bu yönüyle insan haklarını bir anlamda mekansallaştırmıştır (Harvey, 2016). Bu girişim önemli bir farkındalık yaratmış ve kent planlamalarında kullanılmasına ilişkin akademik ajandada yerini almıştır (Fenster, 1999). Bununla ilişkili olarak İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin eşitlik ilkesine dayanarak 1992 yılında Avrupa Kentsel Şartı (Pektaş ve Akın, 2010), 2005'de Habitat II, 2008 yılında Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi, 2013 yılında Kadın Dostu Kentler Projesi'nin yanı sıra Paris Komün Şartı, Atina Sözleşmesi gibi uluslararası statüdeki hukuki dokümanlar da kentlerde eşitlik ve güvenlik ilkesine vurgu yapan türdendir (Akkoyunlu-Ertan, 2014; Şolt, 2018). Bu çerçevede özellikle Avrupa Kentsel Şartı'nın 20. Maddesinde geçen eşitlik ilkesi toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapmaktadır[6].

Artı değerin harekete geçirilmesine bağlı olarak ortaya çıkan kent; sosyal, ekonomik ve kültürel olarak farklı katmanlardan gelen bireylerin ortak yaşam alanı olarak tarif edilmektedir. Bu yönüyle kentler; ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitliliğiyle karakterize olmaktadır (M. Güler, 2011). Kent aynı zamanda yönetsel sınırları olan hegemonik bir mücadele alanıdır. Buradan hareketle kent tanımlamasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlere siyaset de eklenebilir (Akkoyunlu-Ertan, 2014). Nitekim kent mekanı; gündelik eylemler, entelektüel ve ekonomik bağımlılıklar aracılığıyla bireysel ve toplu bir biçimde şekillendirilirken söz konusu mekan, bireyi ve toplumu şekillendiren ve onu geliştiren sosyalizasyon sürecinin bir aracıdır (Akkoyunlu-Ertan, 2014, s. 12). Öyle ki gündelik hayata ilişkin pratikler, kentsel alanın kullanımını ve kent hakkından faydalanmayı anlamaya yönelik bir araç olarak kullanılabilir. Yani bireylerin gündelik hayata ilişkin pratikleri kent hakkından faydalanıp faydalanılmadığına ilişkin bir resmin ortaya konulmasında yardımcı olabilir (Beebeejaun, 2017). Gerçekten de kent hakkı; sağlık, eğitim, barınma, çalışma, dinlenme, eğlenme ve güvenlik gibi kentsel hizmetlerden yararlanmayı hedefleyen geniş bir çerçeveye sahiptir (Akkoyunlu-Ertan, 2014). Kuşkusuz bu hak yalnızca sunulan hizmetleri kapsamamaktadır. Lefebvre (2015)'in belirttiği şekliyle kentteki *yerler*den ve *anlar*dan tam anlamıyla faydalanma hakkını da barındırır. Kentte bulunan kimi yerlerin kimi zamanlarda toplumun belli kesimlerince kullanılamaması *an*ların ve *yer*lerin kullanım hakkını engelleyen bir yapı sergilemektedir. Nitekim sermayenin şekillendirdiği çağdaş kentlerde görünürlüğünü gün geçtikçe artan kapalı alışveriş mekanlarının kent yoksulları veya dezavantajlı gruplardan olabildiğinde uzağa konumlandırılmıştır. Bu konumlandırma çoğunlukla müşterilerin özel araçlarıyla gidebileceği

6 https://rm.coe.int/ref/CHARTE/URBAINE

türden bir konumlandırma şeklinde gerçekleşmekte ve dolaylı yoldan kentte yaşayan belli grupların mekansal dışlanmasını örneklemektedir. Bu durum en temel hak olarak tanımlanabilecek mekanın kullanım hakkının ihlali anlamını taşımaktadır. Bir başka örnekle devam edilecek olunursa; kentlerdeki kimi bölgelerin günün belli saatlerinde belli grupların veya cinsiyetlerin tekeline geçmesi de kentteki *an*ların kullanılamamasını örneklendirebilir.

Yukarıda bahsedilen faaliyetlerin kentte yaşayan bireylerin eşit bir biçimde kullanımına imkan verecek şekilde tasarlanması kent hakkından adil bir biçimde yararlanmak açısından önem arz etmektedir. Gerçekten de barınmadan sosyal ve kültürel imkanlara, temiz içme suyuna erişimden kente ilişkin kararlara katılıma kadar çok geniş bir yelpaze kent hakkının sınırları dahilindedir. Ancak kent yaşamının sunduğu imkanlardan yararlanmayı ifade eden en temel haklar bile dünyanın pek çok ülkesinde hala tanınmayı beklemektedir (M. Güler, 2011).

2.3. Muhafazakarlık, Patriarka, Kadın ve Kent

Aydınlanma ve Fransız Devrimi'ne karşı çıkan muhafazakar düşünce, rasyonel insan figürünün reddedilmesi ve her türlü eşitlikçi projeye mesafeli durmaktadır (İnce, 2010: 17'den aktaran (Serter, 2018). Dolayısıyla muhafazakar düşünceyle patriarkanın birbirini besleyen bir çerçeveye sahip olduğu söylenebilir. Türkiye gibi patriarkal yapıya sahip olan bir toplumsal yapının uzun yıllardır muhafazakar siyasal eğilime sahip siyasalar tarafından yönetilmesi özellikle de toplumsal cinsiyet açısından eşitsizlikleri olağan gören bir eğilime zemin hazırlamıştır. Heywood (2007, s. 97), muhafazakarlık anlayışında toplumsal cinsiyet ayrımının sosyal ve siyasal olarak önemli olduğunu ve topluma organik ve aynı zamanda hiyerarşik bir özellik kazandırdığını belirtmektedir. Organik statüdeki bu bozulmanın, toplumun ve ailenin çürümesine yol açacağı iddia edilmektedir. Siyasal sorunların çözümünde bir toplumsal öğreti olarak tanımlanan yeni muhafazakarlık (Dubiel, 1998, s. 9) anlayışında çocuk, kadın, ailenin statüsü, cinsiyet ve cinsellik gibi konular (Z. Güler, 2016) her zaman odak noktası olmuştur. Muhafazakarlık anlayışında sosyal adalet, toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları gibi insanın egosunu okşayan siyasi ilkeler, tehlikelerle doludur. Siyasal ve kamusal alanda her ne kadar görünürlük olsa da, kadınların aslında toplumsal cinsiyet açısından eşit olamayacakları da savunulmaktadır. Muhafazakâr ideolojiye göre, modernleşme kentleşmeyi beraberinde getirerek aile, cemaat, sınıf ve kutsal olan her şeyin altüst olmasına neden olan bir olgudur. Klasik muhafazakârlar kentin ahlaki değerleri ortadan kaldırmasına neden olduğunu düşündüklerinden, kente karşı çıkmaktadırlar (Z. Güler, 2016, s. 130). Ilımlı muhafazakârlar ise her ne kadar kente karşı olsalar da tedrici ve yavaş değişimden yanadırlar. Ahlaki değerler korunarak kentleşme mümkündür. Bu ahlaki değerlerin ve ailevi yapının korunması kadınlara özel alan veya mahrem alan oluşturularak gerçekleştirilebilir. Ailenin temelinin kadın olarak görülmesi ve erkek egemen bir kent içinde kadının olması ailevi değerlerin yavaş yavaş yok olacağı düşüncesi hakimdir. Kadının kamusal alanda olması ancak "cinsiyetsizleştirilmesi" yoluyla olacağı düşüncesini paylaşan araştırmacılar, kadının alanının "özel alan" olduğunu belirtmişlerdir (Göle, 2011). Bu özel alan erkek egemenliğinin olduğu kent dışında bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Antik Yunan döneminde her türlü politik, zanaat ve dinsel görev erkekler tarafından *polis* yani kent içerisinde gerçekleştirilirken, kadınlar yönetmeye ve kamusal alana girmeye elverişli olmadıkları için kent dışında kalan zorunlu ikame alanı olarak tanımlanan *oikos* (hane) içerisinde tutulurdu (Günindi-Ersöz, 2015, s. 84).

Dünya'da yükselen muhafazakâr ideolojilere paralel olarak Türkiye de 2002 yılından itibaren kendini muhafazakâr demokrat olarak tanımlayan bir siyasal iktidar tarafından yönetilmektedir. Söz konusu siyasal iktidar muhafazakâr ideoloji ve patriarkal değerlerle politikalarını şekillendir-

miş olsa da bu dönemde toplumda kadının görünürlüğünü artıracak çeşitli düzenlemelerin hayata geçtiğini de belirtmek gerekir. Nitekim, bu dönemde kadının iş yaşamında görünürlüğü daha fazla artmış olmasına rağmen 2017 yılında %32.2 işgücüne katılım oranı ile %60.1'lik OECD ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır[7]. Söz konusu rakamların istenen düzeyde olmaması kadının toplumsal cinsiyet açısından karşı cinsi ile eşit olduğu konusunda çekingen davranıldığını göstermektedir. Kuşkusuz bu durum muhafazakâr ideoloji ve patriarkal ilişkilerden bağımsız olarak düşünülemez. Zira, muhafazakar ve [patriarkal] anlayış eşitlik savunusuna karşı çıkmakta, kadın ve erkeğin sadece biyolojik değil aynı zamanda gereksinimleri, yetkinlikleri ve işlevleri bakımından da farklı olduğu düşüncesini dile getirmektedir (Heywood, 2007).

Buradan hareketle kadın toplumdan dışlanmamakta aksine *korunulacak* ve hatta erkek egemenliği karşısında savunulacak bir figür olarak resmedilmektedir. Öyle ki gerek siyasal iktidarın parti beyannamesinde gerekse de hukuki düzenlemelerle kadınların hakları pozitif ayrımcılık yapılarak koruma altına alınmıştır (Demirkanoğlu, 2018). Pozitif ayrımcılık üzerine kurgulanan ve patriarkal anlayışın bir ürünü olan bu durum toplumsal cinsiyet çerçevesinde eleştirilen bir konudur. Buradan hareketle araştırmamıza konu olan cinsiyet açısından kent mekânının kullanımı hususu da hem patriarkal hem de muhafazakâr düşünce çerçevesinde anlaşılmaya müsait bir ortam sunmaktadır.

Serter (2018)in vurguladığı gibi ideolojilerin kendini var etmesi Lefebvrian bir anlayışla mekân, bir başka ifadeyle yapılı çevre/kent üzerinden şekillenmektedir. Bu bakış açısı cinsiyet üzerinden kentsel mekânın muhafazakâr ve patriarkal düşünceyle şekillendirildiği argümanını doğurmaktadır ki bu durum bu araştırmanın da çıkış noktasını oluşturmaktadır. Nitekim *ev* ya da *yuva* olarak ifade edilebilecek mekânsal üniteler muhafazakâr düşüncedeki mahremiyet olgusunun ya da patriarkal bir toplumsal yapının mekândaki temsili olarak belirtilebilir. Biraz daha genişletildiğinde sokak ve mahalle gibi üniteler de muhafazakâr ve patriarkal düşünce temelinde şekillenen mahremiyet olgusunun mekânsal tezahürü olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda iç avlulardan oluşan yüksek duvarlı bahçeli konut[8] tipinden çıkmaz sokaklara kadar çeşitli mekânsal temsiller muhafazakâr ve patriarkal ideolojinin mekanla buluşması olarak görülebilir. Bu örnekler özellikle mahremiyetin sağlanması adına kadınların mekân kullanımına sınırlama getiren mekânsal dokuya zemin hazırlamıştır (Serter, 2018).

Özetle muhafazakâr ve patriarkal düşüncede kent olgusu kamusal mekanların kısıtlandığı ya da mahremiyete uygun biçimde tasarlandığı[9], ev olgusunun ön plana çıkarıldığı veya McDowell (1993)'in ele aldığı şekliyle kadınların *ev melekleri* olarak varsayıldığı bir yapıyla ilişkilendirilmektedir (Mirioğlu, 2018). Muhafazakâr ideolojide mahremiyet olgusu erillik değil dişilik üzerinden şekillendirildiğinden hem kamusal mekânlar hem de özel alan olan ev, kadınlar üzerinden şekillenmektedir. Tam da bu noktada 2013 yılından itibaren uygulamaya konulan yurt politikası muhafazakâr ve patriarkal düşüncenin mekâna ve kadına yönelik müdahalesini ortaya koyan bir örnek olarak dikkat çekmektedir. Erzincan örneğinde kadın yurtlarının kentten uzakta izole edil-

7 http://www.oecd.org/sdd/labour-stats/employment-situation-oecd-01-2019.pdf

8 Mahremiyetin sağlanması açısından bahçeli konutlar son derece önemlidir. Kentin sokaklarına nazaran evlerin bahçesindeki yoğun ağaçlandırmalar yeşil alan kullanımının bile evle sınırlandırıldığını resmetmektedir (Akkoyunlu-Ertan, 2014); (Serter, 2018, s. 67).

9 Bu bağlamda İslamcı belediyecilik örneği olarak Kayseri'de dönemin belediye başkanı Şükrü Karatepe'nin kente müdahaleye ilk olarak bar, gazino ve meyhanelerin olduğu kısımların istimlakıyla başlaması (Doğan, 2007, s. 225) ve söz konusu bölgenin parka dönüşümü esnasında alışıldığı gibi banklarla değil kapalı çardaklarla donatılması (Durak, 2010: 97) muhafazakar düşüncedeki mahremiyet olgusunun mekânsal tezahürü (Serter, 2018, s. 195) olarak değerlendirilmektedir.

miş bir lokasyonda bulunan üniversite kampüsüne taşınması[10] çıkmaz sokak örneğindeki mahremiyeti anımsatmaktadır.

3. Yurt Politikası ve Erzincan'da Yurtlar

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren artan öğrenci sayısına bağlı olarak öğrenci yurtları belediyeler, il özel idareleri ve dernekler tarafından açılmıştır. Bu durum kurumsal nitelik taşıyan yurt işletmeciliğini, kontrol altına almak üzere yeni düzenlemelerin yapılmasını mecburi hale getirmiştir. Bu sebeple 5375 sayılı "Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Kanunu" ile yurtların ve aşevlerinin sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir (Pasinlioğlu, 2002, s. 3). Ancak yıllar geçtikçe artan barınma ihtiyacının karşılanamaması sonucunda refah devleti anlayışıyla beraber 16 Ağustos 1961 yılında, 351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) kurulmuştur (Uslu, 2018, s. 20). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan Yurtkur, 6 Şubat 1970 gün ve 3/707 sayılı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi gereğince Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlanmıştır (Töreli, 2002). Kurumun görevleri barınma, beslenme, burs/öğrenim kredisi, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle milli ve manevi gelişmelere katkı sağlamak olarak belirtilmiştir (Uslu, 2018, s. 21).

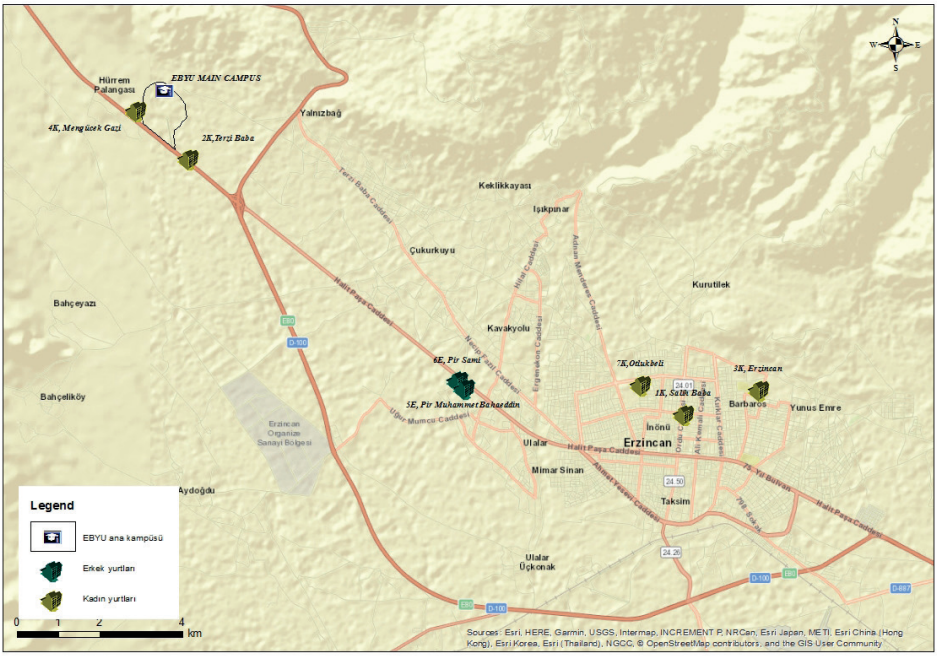
24 Kasım 2016 tarihinde yayınlanan 6761 sayılı kanun ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun amacı ise; ''yurt içinde ve dışında yükseköğrenim gören öğrenciler için yurtlar yapmak ve bunların işletmesini sağlamak, beslenme yardımı yapmak, eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle milli ve manevi gelişmelerine katkı sağlamak, yükseköğrenim öğrencilerine kredi veya burs vermek, öğrencilerin yükseköğrenimlerini kolaylaştırmak" şeklinde güncellenmiştir (KYK Faaliyet Planı, 2017).

Kar amacı gütmeyen kuruluşlardan olan Yurtkur, sosyal devlet anlayışıyla hizmet vermektedir. Türkiye'nin hemen her yerinde ulaşılabilir yurt imkânları, yurtlardaki hizmetlerinin standart oluşu, sağladığı güvenlik imkânlarıyla ve devlet kurumu olması yönüyle barınma sorunlarının çözümünde öğrenciler tarafından ilk başvurulan yerlerdir (Uslu, 2018, s. 17).

Türkiye'de üniversitelerin yaygınlaştırılması, hatta ilçelerde yüksekokulların açılması buralarda yurt açılmasını da gerektirmekte ve gün geçtikçe Yurtkur'un hizmet alanı genişlemektedir (Pasinlioğlu, 2002, s. 9). Son yıllarda yurtlarla ilgili olarak gündemde olan en önemli konulardan biri ise kadın öğrencilere pozitif ayrımcılık adı altında "karma yurtların sonlandırılması"na yönelik politikanın uygulamaya konulması olmuştur. Bu uygulama ile faaliyette olan karma öğrenci yurtlarının 'ya kadın ya da erkek' olacak şekilde cinsiyetlendirilmesi, eski ve sapa yerlerde bulunan yurtların erkek öğrencilere, yeni, merkeze yakın, hareketli bölgelerdeki yurtların ise kadın öğrencilere tahsis edileceği böylece kadın öğrencilere pozitif ayrımcılık yapılacağı belirtilmiştir[11] [12] [13]. Erzincan'da ise kent merkezinden yaklaşık on dört kilometre uzakta yer alan ve daha önce erkek yurdu olarak kullanılan üniversite kampüsündeki yurtlar kadın yurduna dönüştürülmüştür. Erzincan özelinde ıssız, sapa ve kent merkezinden uzakta yer alan yurtların kadın öğrencilere tahsis edilmiş olması yukarıda anlatılan politikaya tezat oluşturacak fiili bir durum yaratmıştır. Kadın öğrencilerin yurtları yalnızca kampüsteki yurtlarla sınırlı değildir. Erkek yurtları ise kent ile üniversite arasında

10 Söz konusu yurt daha önce erkek yurduyken pozitif ayrımcılık yapıldığı gerekçesiyle kadın yurduna dönüştürülmüştür
11 (Tartanoğlu, 2017, 13 Ağustos)
12 (Alp, 2013, 8 Ağustos)
13 (Kara, 2017, 30 Aralık)

kentin çeperindeki bir lokasyona konumlandırılmıştır. Bu kapsamda Erzincan'da KYK tarafından işletilen yedi adet yurt bulunmaktadır. Bunlardan ikisi erkek ve beşi ise kadın öğrencilere tahsis edilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Cinsiyetlere göre yurtlar ve bulundukları lokasyonlar.

4. Veri ve Yöntem

Çalışma nicel bir araştırma desenine sahiptir. Öğrencilerin kaldıkları yurtlara bağlı olarak kenti kullanım ilişkilerini anlamaya yönelik olarak tasarlanan bu araştırmanın evrenini Erzincan'da KYK yurtlarında kalan öğrenciler oluşturmaktadır. Bilindiği üzere evren, bir konunun anlaşılabilmesi için muhatap alınacak kişi, grup veya nesnelerin bütününü ifade eder. Ancak hem zaman ve maliyet hem de evrendeki bütün birey, grup veya nesnelere ulaşmanın kısıtlayıcılığından dolayı bilimsel araştırmalar çoğunlukla evrene dayalı olarak belli kriterlere göre seçilen örneklemler üzerinden yürütülür. Örneklemden elde edilen bulgulardan evrene ilişkin çıkarımlarda bulunulduğundan buradaki temel mesele örneklemin evreni temsil etme gücünün olup olamadığıdır. Örneklemin evrene genelleme yapabilecek büyüklüğe ve temsile sahip olması araştırmanın doğru sonuçlar vermesi açısından oldukça önemlidir.

Bu çerçevede ilk olarak belirli evrenler için %5 güven düzeyine göre olması gereken minimum örneklem büyüklüğü belirlenmiştir. Araştırmanın evreni, yani Erzincan'daki KYK yurtlarında kalan öğrenci sayısı 6244 olduğundan bu rakam yukarı yuvarlanmış ve 7000 evren büyüklüğüne göre %5 güven aralığındaki örneklem sayısı esas alınmıştır. Bu bağlamda söz konusu evren büyüklüğüne göre örneklem büyüklüğünün *minimum* 364 olması gerektiği ilgili örneklem tablosundan tespit edilmiştir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012, s. 137). Araştırmanın evrenini oluşturan 6244 kişi yedi farklı yurda eşit olmayan biçimde dağıldığından örneklemin

evreni temsil etme gücünü artırabilmek için tabakalı örneklem yöntemiyle hangi yurda kaç anketin uygulanması gerektiği oranlanmıştır. Bu çerçevede, 6244 kişilik bir evrenden minimum 364 kişinin örneklem olarak seçilmesi gerektiği düşünüldüğünde yurtlarda kalan öğrenci sayısına göre hangi yurttan minimum kaç öğrencinin örneklem olarak seçilmesi gerektiği oranlanmıştır. Yapılan oranlama sonucunda örneğin, 515 kişinin kaldığı Salih Baba Yurdu'ndan minimum 30 kişilik bir örneklem büyüklüğü olması gerekirken, 1256 kişinin kaldığı Pir Sami Yurdu'ndan minimum olarak 73 kişilik bir örneklem büyüklüğünün seçilmesi gerekmiştir. Bu mantığa dayalı olarak yapılan hesaplamalarda araştırmanın evreni ile minimum örneklem büyüklüklerine ilişkin bilgiler aşağıda detaylandırılmıştır (bkz. Tablo 1). Tablodan da görüleceği üzere araştırmanın örneklem büyüklüğü olması gereken minimum sayıdaki örneklemden yaklaşık %30 daha fazladır. Örneklem büyüklüğünün olması gereken minimum örneklem büyüklüğünden fazla olması örneklemin evreni temsil etme gücünü artırmıştır. Ayrıca örneklem seçilirken öğrencilerin sınıflarına ve okudukları bölümlere göre de dengeli bir dağılımın olmasına özen gösterilmiştir.

Tablo 1: Erzincan'da bulunan KYK yurtlarında kalan öğrencilerin yurtlara göre dağılımı ve uygulanan anket miktarı

Kodu ve cinsi*	Yurt adı	Yurtta kalan öğrenci sayısı/evren	Uygulanması gereken *minimum* anket sayısı/olması gereken *minimum* örneklem büyüklüğü	Uygulanan anket sayısı/örneklem büyüklüğü
1-K	**Salih Baba**	515	30	37
2-K	**Terzi Baba**	556	32	45
3-K	**Erzincan**	1981	115	150
4-K	**Mengücek Gazi**	700	41	53
5-E	**Pir Muhammed Bahaeddin**	927	54	68
6-E	**Pir Sami**	1256	73	83
7-K	**Otlukbeli**	309	18	23
	Toplam	**6244**	**364**	**459**

*Bu sütunda yer alan 'K' harfi Kadın, 'E' harfi ise erkek yurdu olduğunu ifade etmektedir.

Örneklem sayısı belirlendikten sonra kent hakkı literatüründen hareketle kent hakkından faydalanıp faydalanılmadığını anlamaya yönelik sorular oluşturulmuştur. Erzincan gibi küçük kentler *tek odaklı* bir kent modeliyle karakterize olmaktadır. Dolayısıyla kent merkezi aynı zamanda kentin sosyal, kültürel, kamusal ve diğer türlü faaliyetlerin de merkezi olmaktadır. Buradan hareketle kent merkezine erişim çoğunluğu kent merkezinde konumlandırılmış kentsel haklara erişim anlamını da taşımaktadır. Bu bağlamda, ankette yer alan kente erişim sıklığına ilişkin 13. soru kentsel haklara erişimi ölçebilecek bir nitelik kazanmaktadır. Bu sebepten dolayı söz konusu soru bağımlı değişken olarak kullanılmıştır.

Ankette katılımcılara son iki soru açık uçlu olmak üzere toplamda otuz dört soru yöneltilmiştir. Ancak yöneltilen soruların hepsi kent hakkından faydalanıp faydalanılmadığını anlamaya yönelik değildir. Kimi sorular öğrencilerin genel yapısını ve yurttan memnuniyet düzeyini anlamaya yönelik olarak sorulmuştur. Dolayısıyla otuz dört sorunun her biri bu araştırmadaki analizlerde yer almamıştır.

Anketlerin uygulanmasının ardından sayısallaştırma işlemi gerçekleştirilmiştir. Sonraki aşamada kontroller yapılmış ve hatalı olanlar düzeltilerek analiz aşamasına geçilmiştir. Araştırma, öğrencilerin kent kullanımının neye göre farklılaştığını test etmeyi amaçladığından istatistiksel

olarak farklılaşma testlerinin uygulanması gerektiğine karar verilmiştir. Bu çerçevede bağımsız örneklem t testi ile tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmıştır. T testi ve ANOVA testi parametrik test olduklarından verilerin normal dağılıp dağılmaması, homojenlik testi ve gözlem sayısının 30'dan yüksek olması gibi varsayımlar karşılanmıştır.

5. Analiz ve Bulgular

KYK'da kalan öğrenciler arasındaki kent kullanımının anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada değişkenleri ve örneklemin yapısını tanıyabilmek adına ilk olarak betimsel istatistik değerlerine bakılmıştır. Bu değerlere bakıldığında öğrencilerin maddi durumunun orta (''ancak ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum'') ile zayıf (''ihtiyaçlarımı tam anlamıyla karşılayamıyorum'') arasında ortalama bir değere sahip olduğu ancak ortaya daha yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşları 17-26 arasında değişmektedir. Öğrencilerin yurdu tercih sebebinin güvenlik ile ucuz barınmaya yönelik olduğu, kenti en fazla arkadaşlarla buluşmak, alışveriş yapmak ve yemek yemek için; en az ise kültürel faaliyetler için kullandıkları görülmektedir. Ayrıca sorulan sorulardan hareketle öğrencilerin bütün yurtların kent merkezinde olması gerektiğine ilişkin düşüncelerinin daha ağırlıkta olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Betimsel analizde ön plana çıkan hususların genel bir değerlendirmesi yapıldığında öğrencilerin maddi açıdan orta düzeyde oldukları, yurdu güvenlik için tercih ettikleri; kenti entelektüel faaliyetlerden faydalanmaktan ziyade temel ihtiyaçları gidermek amacıyla kullandıkları görülmektedir.

İlk olarak KYK'da kalan öğrencilerin kent kullanımının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamaya yönelik bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Söz konusu analizde bağımlı değişken olarak anket formundaki 13. soru (şehir merkezine ne sıklıkta gidersiniz) bağımsız değişken olarak ise 1. soru (cinsiyetiniz) girilmiştir. Analiz neticesinde KYK'da kalan öğrencilerin kenti kullanımında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir[14].

Sonuçların anlamsız çıkması üzere kent kullanımında bir farklılaşma olup olmadığını anlayabilmek adına farklı senaryolar denenmiştir. Bunun için ise tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Bu bağlamda ele alınan bağımsız değişkenler cinsiyetten farklı olarak iki kategoriden fazla olduğu için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır[15]. AVOVA testine de t testinde olduğu gibi bağımlı değişken olarak kenti kullanma sıklığını ölçen 13. soru; bağımsız değişken olarak ise kenti kullanma sıklığında farklılaşma yaratabileceği düşünülen anket formundaki 4 (hangi yurtta kalıyorsunuz), 6 (ekonomik yaşam standardınızı nasıl tanımlarsınız) ve 9. (boş zaman etkinliklerine ne kadar zaman ayırıyorsunuz) sorulara verilen cevaplar kullanılmıştır. Analizler neticesinde anket formundaki 6 ve 9. sorulara verilerin cevapların kenti kullanma açısından anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı görülmüştür. Bir başka ifadeyle öğrencilerin kenti kullanma pratiği ekonomik yaşam standardı ve boş zaman faaliyetlerine ayırdıkları zamana göre de anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Bu bağlamda anlamlı farklılaşmanın yalnızca öğrencilerin kaldıkları yurda göre (4. soru) gerçekleştiği görülmüştür.

14 Analiz sonuçları anlamlı çıkmadığından metne konulmamıştır.

15 Bilindiği üzere farklılaşma testlerinde bağımsız değişkendeki kategori sayısı iki ise t testi; ikiden fazla ise ANOVA testinin uygulanması gerekir. Bu bağlamda cinsiyet iki kategoriden oluştuğu için t testi, kent kullanımını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ise ikiden fazla kategoriden oluştuğu için ANOVA testi uygulanmıştır.

Tablo 2: Anket sonuçlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri

	N	Min.	Max.	Mean	Std. Deviation	Skewness		Kurtosis	
	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Std. Error	Stat.	Std. Error
6. Ekonomik olarak yaşam standardınızı nasıl tanımlarsınız? (1)Çok İyi (İstediğim Gibi Para Harcayabiliyorum) (2)İyi (İhtiyaçlarımı Karşılamakta Güçlük Çekmiyorum) (3) Orta (Ancak İhtiyaçlarımı Karşılayabiliyorum) (4) Zayıf (İhtiyaçlarımı Tam Karşılayamıyorum) (5) Çok Zayıf (İhtiyaçlarımı Karşılamakta Güçlük Çekiyorum)	454	1,0	5,0	3,035	,9128	,280	,115	-,076	,229
10.Yurtta kalmaya başladıktan sonra boş zaman alışkanlıklarınızda herhangi bir değişiklik oldu mu? (1) Etkinliklere Katılımım Arttı; (2) Etkinliklere Katılımım Azaldı, (3) Değişiklik Olmadı	458	1,0	3,0	2,275	,7902	-,530	,114	-1,207	,228
12. Yurtta kalma sebeplerinizin önem düzeyini belirtiniz? Ucuz barınma	452	1,0	5,0	3,931	1,1695	-1,002	,115	,060	,229
12. Yurtta kalma sebeplerinizin önem düzeyini belirtiniz? Güvenlik	454	1,0	5,0	4,247	1,0190	-1,641	,115	2,393	,229
14. Şehir merkezine gitme sebepleriniz nelerdir? (1) Arkadaşlarımla buluşmak;(1 işaretsiz; 2 işaretli)	459	1,0	2,0	1,603	,4897	-,424	,114	-1,828	,227
14. Şehir merkezine gitme sebepleriniz nelerdir? (2)Kültürel faaliyetler; (1 işaretsiz; 2 işaretli)	459	1,0	2,0	1,246	,4313	1,182	,114	-,605	,227
14. Şehir merkezine gitme sebepleriniz nelerdir? (3)Yemek yemek;(1 işaretsiz; 2 işaretli)	459	1,0	2,0	1,473	,4998	,109	,114	-1,997	,227
14. Şehir merkezine gitme sebepleriniz nelerdir? (4) Alışveriş; (1 işaretsiz; 2 işaretli)	459	1,0	2,0	1,477	,5000	,092	,114	-2,000	,227
16. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi size en uygun şekilde yanıtlayınız. Tüm yurtlar kent merkezinde olmalıdır.	446	1,0	5,0	3,619	1,3765	-,532	,116	-,992	,231
16. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi size en uygun şekilde yanıtlayınız. Tüm yurtlar üniversite kampüsünde olmalıdır.	447	1,0	5,0	2,957	1,4719	,074	,115	-1,352	,230
16. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi size en uygun şekilde yanıtlayınız. Erkek ve kız yurtları aynı yerde olmalıdır.	450	1,0	5,0	2,402	1,5029	,681	,115	-1,003	,230

Cinsiyete, ekonomik duruma ve boş zaman etkinliklerine ayrılan zamana göre kent kullanımında anlamlı bir farklılaşma görülmezken öğrencilerin kaldığı yurdun lokasyonuna göre kent kullanımının farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kent ANOVA analizinde kullanımının anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($F_{7\text{-}447}$= 4.386; p=.000) (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Uygulanan ankete ilişkin ANOVA ve homojenlik varsayımı sonuçları

		ANOVA					Test of Homogeneity of Variances			
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
13.Şehir merkezine ne sıklıkla gidersiniz? (1) Hemen hemen her gün; (2) Haftada birkaç kez; (3) Haftada bir kez; (4) İki haftada bir (5) Ayda bir kez; (6) Yılda birkaç kez	Between Groups	21,931	6	3,655	**4,386**	**,000**	1,125	6	447	**,347**
	Within Groups	372,562	447	,833						
	Total	394,493	453							

Bu bağlamda, Salih Baba (K) yurdunda kalan katılımcıların kenti kullanma sıklığıx ($\overline{X}$= 1.72; s=.88); Terzi Baba'da (K) kalanların ($\overline{X}$= 2.24; s=.71); Erzincan Yurdu'nda (K) kalanların ($\overline{X}$= 2.14; s=.90); Mengücek Gazi'de (K) kalanların ($\overline{X}$= 2.58; s=1.00); Pir Muhammed Bahaeddin'de (E) kalanların ($\overline{X}$= 2.04; s=.91); Piri Sami'de (E) kalanların ($\overline{X}$= 1.97; s=.97); Otlukbeli (K) yurdunda kalanların ise ($\overline{X}$= 1.82; s=.88) şeklinde birbirinden anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Buradan hareketle kenti en fazla Salih Baba yurdunda kalanlar kullanırken Mengücek Gazi ve Terzi Baba yurdunda kalanların ise en az kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Tukey testi kullanılarak yapılan gruplar arası karşılaştırma sonuçlarına[16] bakıldığında ise en büyük farklılaşmanın Salih Baba (1-K) yurdunda kalanlar ile Mengücek Gazi (4-K) yurdunda kalanlar arasında olduğu görülmektedir. Söz konusu gruplar arasındaki ortalama fark .8627 ve p=.000 düzeyinde anlamlıdır. Burada dikkati çeken husus Salih Baba'nın kent merkezinde Mengücek Gazi yurdunun ise kentten oldukça uzakta yer alan üniversite kampüsünde yer almasıdır (Tablo 4). Kent kullanımı açısından en büyük farklılık söz konusu iki yurt arasında olsa da her ikisinin de kadın yurdu olması bir başka dikkat çekici noktadır.

Tablo 4: Gruplar arası (yurtlara göre) karşılaştırma değerleri

Multiple Comparisons

Tukey HSD

Dependent Variable			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
13.Şehir merkezine ne sıklıkla gidersiniz? (1) Hemen hemen her gün; (2) Haftada birkaç kez; (3) Haftada bir kez; (4) İki haftada bir (5) Ayda bir kez; (6) Yılda birkaç kez	1-K	4-K	-,8627*	,1972	,000	-1,447	-,279
	4-K	7-K	,7588*	,2280	,016	,084	1,434
	4-K	6-E	,6096*	,1613	,003	,132	1,087
	4-K	5-E	,5401*	,1678	,023	,043	1,037
	3-K	4-K	-,4440*	,1460	,040	-,876	-,012

16 Yalnızca anlamlı olan farklılaşmalar tabloya konulmuştur.

İkinci olarak en büyük farklılaşma Mengücek Gazi (4-K) ile Otlukbeli (7-K) yurdu arasında gözlenmektedir (Tablo 4). Bu farklılaşmalara bakıldığında bunun da cinsiyete göre değil[17] mekâna yani kalınan yurda göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle kent kullanımı açısından en büyük farklılaşmalar kadın yurtlarında kalan öğrencilerde görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların kenti kullanım düzeyini *mekânın sınırlayıcı girdabına kapılma* olarak tanımlamak mümkündür. Bu durum Pahl (1965)'ın ifadeleriyle söylenecek olursa katılımcıların kenti kullanım ve kent hakkından faydalanma konusunda *mekânın esiri* olduklarını örneklemektedir. Yani yurdun kente uzaklığı veya yakınlığı bireylerin kentsel haklardan faydalanmasını belirleyebilmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta özellikle kadın yurtlarının kentten uzak bir noktaya taşınmış olmasıdır. Dolayısıyla mevcut örneklem üzerinden bir değerlendirme yapıldığında normal şartlarda kadınlar ile erkekler arasında kenti kullanma açısından herhangi bir farklılaşma görülmezken, kadın yurdunun kentten uzak bir konuma sonradan taşınmış olması kadının kentsel haklardan faydalanmasını engelleyebilen fiili bir durum yaratmıştır. Bu durum mekana müdahale edilerek patriarkal politikaların işletildiğini göstermesi açısından çarpıcıdır. Bir başka ifadeyle yapılan bu mekânsal konumlandırmayla patriarkal politikalara uyumlu fiili bir durum ortaya çıkmıştır.

6. Tartışma ve Sonuç

Kentsel sistemler olarak da ifade edilen kentsel yerleşim düzeni (buradan anlaşılması gereken ev, fabrika, taşıma ve ulaştırma bağlantı noktaları ile benzerlerinin konumlarıdır) kentteki toplumsal süreçleri (yani kişileri kişilere, kurumları kişilere, istihdam fırsatlarını çalışanlara, gelir sahiplerini hizmetlere vb. bağlayan toplumsal yapı ve faaliyetleri) etkileyen politikaları içermelidir (Harvey, 2016, s. 52). Bu yönüyle kentsel sistem, büyük iktisadi, sosyal, psikolojik ve simgesel anlamı olan yaratılmış kaynakların coğrafi dağılımını içerir (Harvey, 2016, s. 68). Harvey'nin daha çok erişilebilirlik üzerine vurgu yaptığı kentsel sistem ya da kentsel düzen özü itibariyle kentte yaşayan bireylerin kentten maksimum düzeyde faydalanmasını sağlayacak bir ortamın tesis edilmesine yöneliktir. Öyle ki kentsel imkânlara erişimin eşit düzeyde gerçekleşmemesi kentlilere yalnızca ekonomik olarak değil sosyal ve psikolojik olarak da ekstra maliyetler yükleyebilmektedir.

Elde edilen bulgular, kentten uzakta yer alan üniversite kampüsü içindeki yurtlara yerleştirilen kadın öğrencilerin kent hayatının sunduğu imkânlardan uzaklaştı(rıl)ğını bir başka ifadeyle kent hakkından mahrum ve kamusal alanın dışında kaldıklarını göstermektedir. Böylece bu yurtları kullanmak durumunda kalan kadın öğrenciler, kentsel mekânın sınırlı kullanıcısı durumuna düşmektedir. Erkek öğrenciler ise kentin çeperinde yer alan yurtlarıyla kampüs içinde yer alan yurtlara göre kente daha yakın olmakla beraber yine de hem kente hem de kampüse uzak kalmışdır. Bu durum hem kente hem de üniversiteye ücretli ulaşımla erişmek zorunda kalan erkek öğrenciler üzerinde maddi anlamda bir baskı unsuru yaratarak dezavantajlı pozisyona düşmelerine yol açmıştır. Bu açıdan bakıldığında bulgular, kent merkezi dışındaki yurtlarda kalan kadın öğrencilerin ulaşım yetersizliği ve güvenlik endişesiyle; erkek öğrencilerin ise ulaşım olanaklarının kısıtlılığı ve maddi yük getirmesi sebebiyle kentten faydalanamadıklarını göstermektedir. Bu da genel olarak hem kadın hem de erkek öğrencinin kent hayatından uzaklaşmasını sağlayacak fiili bir durumun varlığına işaret etmektedir.

17 Daha önce bahsedildiği üzere yapılan t testi sonuçlarından da farklılaşmanın cinsiyete göre anlamlı olmadığı zaten ortaya konulmuştu.

Kampüste kalan (kente uzak bir lokasyon) kadın öğrencilerin yurda dönüş saatlerini daha çok havanın kararmasına göre ayarladıklarını gösteren bulgular, kadının kamusal alanda hareket özgürlüğünü kısıtlayan ve Lefebvre (2015) in ifadesiyle kentin *an*larının kadınlar tarafından deneyimleyemediğini göstermesi açısından önemlidir. İlaveten, kadınların çoğunluğun kendilerini güvende hissetmediklerini, kamusal alandaki varlıklarını patriarkal normlara göre şekillendirmek ve sınırlandırmak zorunda kaldıklarını hatta bu normları görünürlüklerini kısıtlayarak ve kendilerini kent hayatından dışlayarak içselleştirmekte olduklarını göstermektedir. Bu durum fiili olarak cinsiyet açısından kentten uzak tutulan bir grup yaratılmakta olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Gerçekten de araştırmanın bulguları, öğrenciler için kenti kullanmanın ve kent hakkına sahip olmanın okula ya da kampüse yakın olmanın daha önemli olduğunu göstermektedir. Görüldüğü üzere yurtlara yerleştirmede pozitif ayrımcılık adına uygulanan bu girişimin eşitsizlik üreten bir sonuç yarattığı gözlenmektedir.

Mekânın herkese eşit fırsat sunacak biçimde örgütlenmesi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlaması açısından önemlidir. Daha üst ölçekli bir siyasanın parçası olan sosyal adaletin kent mekânı üzerinden gerçekleştirilebilmesine yönelik hamlelerin zorluğu kabul edilmekle beraber yalnızca normatif bir beklenti olmanın ötesine taşınması için gerekli çabaları göstermek de elzemdir.
Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, kadın ve erkek öğrencilerin kentsel hizmetlere erişiminin, kentsel kurumlarla ilişkilerinin, mekânsal hareketlilik kabiliyetlerinin kaldıkları yurdun lokasyonuna göre biçimlendiğini ancak genelde bakıldığında bütün bu ilişkilerin çoğunluk için patriarkal normlar çerçevesinde şekillendiğini göstermektedir. Nitekim 2013 yılında karma yurtların sonlandırılması muhafazakâr ve patriarkal düşüncenin kolajı olarak, yurt lokasyonlarının cinsiyetlenmesi şeklinde mekânla buluşmuştur. Gerçekten de toplumlar kültürel özelliklerine göre yapılı çevre olarak ifade edilen kentlerine ruh kazandırırlar. Yurtların lokasyonlarının cinsiyetlenmesini muhafazakâr ve patriarkal düşüncenin yarattığı bir yapılı çevre örneği olarak değerlendirmek mümkündür ki bu durum *yapılı çevrenin cinsiyetlenmesi* olarak kavramsallaştırılabilir. Bu bağlamda mekâna yapılan her türlü müdahaleyi ideolojilerin yansıması veya çatışması ya da mekan siyasetinin tezahürü olarak kabul etmek mümkündür.

Derecesi farklı olmakla beraber neredeyse bütün dünyada görülen patriarkal hegemonya, yapılı çevreyi şekillendiren önemli bir dinamik olarak belirmektedir. Akademiye düşen görev bu yapıya dikkat çekerek söz konusu patriarkal yapıya gem vurmak, törpülenmesine önayak olmak ve kent hakkının cinsiyet temelinde eşitliğini sağlanmasına ilişkin farkındalık kazandırmak olmalıdır. Bu çalışmanın bu anlamda yaratacağı farkındalık toplumsal cinsiyet eşitliğinin kentsel mekânla buluşması açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak karma yurtların sonlandırılması buna bağlı olarak erkek yurtlarının kent merkezinden uzak, ıssız ve sapa yerlere yerleştirileceği, kadın öğrencilerin ise pozitif ayrımcılık yapılarak kent merkezine ve hareketli yerlere yerleştirileceği düşüncesi Erzincan'da ki uygulamada tersi olacak biçimde işlemiştir. Buna rağmen KYK tarafından hem okula hem de kent merkezine farklı uzaklıklarda olan yurtlara öğrencilerin belli kriterler göz önüne alınarak yapılan yerleştirilme işlemi yine de öğrenciler arasında toplumsal cinsiyet ve maddi eşitsizliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Çünkü eril olan iktidar ve güç ilişkileri nasıl ki "erkeklik" ve "dişilik" i toplumsal-kültürel süreçlerle inşa ediyorsa, yurtlarda kalan kadın ve erkek öğrencilere de ancak belirli mekânlarda gündelik yaşantısını inşa etme şansı tanımaktadır. Nitekim bu durum (Yüceşahin ve Yazgan, 2017)'in tespitleriyle benzer olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini göz ardı eden heteroseksist ve hegemonik yaklaşımın cinsler arası eşitsizlik farkını gittikçe tetikleyen ve meşrulaştıran bir ideolojinin kentsel yerleşim örüntüsüne ve gündelik yaşama enjekte edilmesi olarak okunabi-

lir. Gerçekten de kadın yurtlarının kentten izole bir kampüse taşınması kadının görünürlüğünü kısıtlayan, kamusallığını minimuma indiren ve kadını eviyle (yurduyla) özdeşleştiren hegemonik bir muhafazakâr ve patriarkal düşüncenin mekana yansıması olarak ifade edilebilir. Ayrıca kentsel alanın kullanıcısı olan öğrencilerin, kentsel planlamaya dahil edilmemesi ve kentsel alan kullanımına ilişkin talep ve beklentilerinin planlama sürecinin dışında itilmesi de bu düşüncenin göstergesidir. Beebeejaun (2017)'ın da vurguladığı üzere feminist planlama pratiği gelişmiş olmasına rağmen toplumsal cinsiyet hususu halen daha planlamada göz ardı edilen bir konu olarak dikkatleri çekmektedir. Son söz olarak Lefebvre (2014)'in mekana ilişkin yaklaşımıyla belirtmek gerekirse mekan; toplumsal, kültürel ve ideolojik kodlarla inşa edilen, şekillendirilen bir metadır. Öyle ki bu metada yapılan düzenlemeleri bir toplumun aynadaki yansıması okumak mümkündür.

Teşekkür: Makalenin taslağına yaptığı yapıcı önerilerden ötürü Pınar Yurdadön Aslan'a ve ankete verdikleri samimi cevaplardan dolayı katılımcı öğrencilere teşekkür ederiz.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.
Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

Akduran, Ö., Yakar-Önal, A. ve Günlük-Şenesen, G. (2018). *Kentsel haklar ve hizmetlere erişimde toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme raporu*. Ankara: CEİD Yayınları.

Akkoyunlu-Ertan, K. (2014). *Kent ve kentli hakları*. Ankara: TODAİE Yayınları.

Aktaş, G. (2017). Kadın açısından kente ilişkin mekan pratikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (27), 136–149.

Alkan, A. (1999). Toplumsal cinsiyet ve kent planlaması. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 54*(4), 1–29.

Alkan, A. (2009). Giriş: cinsiyet dinamiklerinin peşinden mekanın izini sürmek. A. Alkan (Ed.), *Cins cins mekân* içinde (ss. 7–35). İstanbul: Varlık Yayınları.

Alp, A. (2013, 8 Ağustos). Kız-erkek ortak yurt kalmayacak. Erişim adresi: http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kiz-erkek-ortak-yurt-kalmayacak-24504666

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamaları* (7 ed.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Beebeejaun, Y. (2017). Gender, urban space, and the right to everyday life. *Journal of Urban Affairs, 39*(3), 323–334.

Bhasin, K. (2003). *Toplumsal cinsiyet: Bize yüklenen roller*. İstanbul: Kadav Yayınları.

Bora, A. (2009). Rüyası ömrümüzün çünkü eşyaya siner. A. Alkan (Ed.), *Cins Cins Mekan* içinde (ss. 63–76). Istanbul: Varlık Yayınları.

Buckingham, S. (2010). Examining the right to the city from a gender perspective. In Ana Sugranyes & C. Mathivet (Edt.), *Cities for all proposals and experiences towards the right to the city* (pp. 59–64). Chile: Habitat International Coalition.

Butler, J. (2009). Toplumsal cinsiyet düzenlemeleri. *Cogito, 58*(Feminizm), 73–91.

Connel, R. W. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve cinsel politika* (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çakır, S. (2010). Mekânın kadınlar açısından kurgulanışına kuramsal ve tarihsel süreç içinde bakmak. İçinde A. Akpınar, G. Bakay, & H. Dedehayır (Edt.), *Kadın ve mekân* (ss. 133–149). İstanbul: Turkuvaz Kitap ve Yayıncılık.

Demirkanoğlu, Y. (2018). *Türkiye'de muhafazakâr sağ ve kadın MSP'den AK Parti'ye değişen siyasal panorama*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Deniz, A. (2018). Feminist coğrafya: Cinsiyetin coğrafyası & coğrafyanın cinsiyeti. N. Özgen (Ed.), *Sosyal coğrafya* içinde (ss. 251–284). Ankara: Pegem Akademi.

Doan, P. L. (2010). The tyranny of gendered spaces–reflections from beyond the gender dichotomy. *Gender, Place & Culture, 17*(5), 635–654.

Doğan, A. E. (2007). *Eğreti kamusallık: Kayseri örneğinde islamcı belediyecilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar* (K. Ay, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dubiel, H. (1998). *Yeni muhafazakarlık nedir?* (E. Özbek, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Fenster, T. (1999). Gender and human rights: Implications for planning and development. In T. Fenster (Ed.), *Gender, planning and human rights* (ss. 3–21). New York: Routledge.

Fenster, T. (2005). Gender and the city: the different formations of belonging. In L. Nelson & J. Seager (Edt.), *A companion to feminist geography* (ss. 242–256). Oxford: Blacwell.

Göle, N. (2011). *Modern mahrem: Medeniyet ve örtünme.* İstanbul: Metis Yayıncılık.

Güler, M. (2011). Kentsel haklar, kapitalizm ve katılım. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 66*(1), 49–71.

Güler, Z. (2016). Muhafazakarlık: Kadim geleneğin savunusundan faydacılığa. H. B. Örs (Ed.), *19. yüzyıldan 20. yüzyıla modern siyasal ideolojiler* içinde (ss. 115–162). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Günindi-Ersöz, A. (2015). Özel alan/kamusal alan dikotomisi: Kadınlığın "doğası" ve kamusal alandan dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 18*(1), 80–102.

Harvey, D. (2016). *Sosyal adalet ve şehir* (M. Moralı, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Heywood, A. (2007). *Siyasi ideolojiler.* Ankara: Adres Yayınları.

Kara, S. (2017, 30 Aralık). KYK il müdür terzi "Kız öğrencilerimize pozitif ayrımcılık yapıyoruz". *Habertürk*. Erişim adresi: https://www.haberturk.com/yerel-haberler/57579244-kyk-il-muduru-terzi-kiz-ogrencilerimize-pozitif-ayrimcilik-yapiyoruz

Kaypak, Ş. (2014). Toplumsal cinsiyet bakış açısından kente bakmak. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7*(1), 344–357.

Keleş, R. (2004). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitapevi.

Kılınç, A. (2016). Kentsel alanda mekansal düzenleme ve kadının kent kullanım hakkı: Hopa örneği. *Karadeniz Araştırmaları, 52*, 95–117.

Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Lefebvre, H. (2015). *Şehir Hakkı* (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Marshall, G. (2003). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.

McDowell, L. (1993). Space, place and gender relations: Feminist empiricism and the geography of social relations. *Progress in human geography, 17*(2), 157–179.

Mirioğlu, G. (2018). Kentlere feminist coğrafya perspektifinden bakmak. *Ege Coğrafya Dergisi, 27*(2), 183–194.

Oakley, A. (2005). *The Ann Oakley reader: Gender, women and social science* Briston: The Policy Press.

Okin, S. M. (1998). Gender, the public, and the private. İçinde A. Phillips (Ed.), *Feminism & politics* (ss. 116–141). New York: Oxford University Press.

Özgüç, N. (1998). *Kadınların coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Pasinlioğlu, Y. (2002). *Yüksek öğretimde yurtkur.* (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Erzurum.

Peet, R. (1998). *Modern geographic thought*. Oxford: Blackwell.

Pektaş, E. K., & Akın, F. (2010). Avrupa kentsel şartları perspektifinde bir kentli hakkı olarak "katılım hakkı" ve Türkiye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12*(2), 23–49.

Scott, J. W. (2007). *Toplumsal cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi* (A. T. Kılıç, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Serter, G. (2018). *Muhafazakar kentin inşası*. İstanbul: Notabene Yayınları.

Şolt, H. B. H. (2018). Toplumsal cinsiyet yönüyle kadın kentlilerin hakları ve kentsel hizmetler. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri, 4*(6), 358–371.

Tartanoğlu, S. (2017, 13 Ağustos). MEB özel karma yurtları kapatıyor. *Cumhuriyet*. Erişim adresi: http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/egitim/802580/MEB_ozel_karma_yurtlari_kapatiyor.html

Töreli, C. (2002). *Yurtkur*. Ankara: Yurtkur Yayınları.

Tuncer, S. (2015). Dışarı çıkmak: Özelden kamusala feminist bir saha hikâyesi. *Moment dergi, 2*(2), 30–58.

Tümtaş, M. S., Dericioğulları, A., & Ergun, C. (2016). Kentsel mekandaki kadınlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği algısı ve kadına yönelik şiddet: Diyarbakır örneği. M. S. Tümtaş, A. Dericioğulları, & C. Ergun (Edt.), *Kente dair* içinde (ss. 427–449). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Uslu, R. (2018). *Sosyal politika çerçevesinde barınmada Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun (KYK) rolü - Ankara ili örneği* (Yüksek Lisans), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Yüceşahin, M., & Yazgan, P. (2017). Kentler toplumsal cinsiyetsiz değildir: Türkiye'de kentsel mekanın üretiminin feminist bir eleştirisi. *Kadın/Women 2000, 18*(1), 85–106.